

Cultureel Kapitaal

debat over cultuureducatie en cultuurparticipatie

HET NIEUWE CKV IS NIET VIES VAN KUNST

Door Emiel Heijnen • 3 september 2015

Het nieuwe examenprogramma Culturele en Kunstzinnige Vorming (CKV) geeft kunst weer een kernrol in de bovenbouw van havo en vwo, aldus Emiel Heijnen. Hij zat in de commissie die het nieuwe CKV-programma ontwierp. Morgen, 2 september, wordt het aan de Tweede Kamer voorgelegd. 'Ik hoop dat de Kamer kunst weer durft te omarmen als vitaal en relevant onderdeel van onze samenleving - dus ook van het onderwijs.'

Het tij voor het kunstonderwijs lijkt ten positieve te keren. Drie jaar geleden leek het vak CKV nog bijna te sneuvelen, maar mede dankzij massaal protest uit het werkveld gaf staatssecretaris Dekker een commissie de opdracht om CKV te actualiseren en verstevigen.

Het nieuwe examenprogramma is goed nieuws voor iedereen die vindt dat jongeren te veel worden opgeleid tot 'useful machines, rather than complete citizens who can think for themselves*'. Het onderstreept het belang van een verplicht kunstvak in de bovenbouw van havo en vwo en sluit aan bij het standpunt van Martha Nussbaum: een mondige burger in een democratie kan niet zonder een brede algemene vorming met ruime aandacht voor onder andere de kunsten. Een standpunt dat de Onderwijsraad inmiddels ook onderschrijft.

EEN SFEER VAN VRIJBLIJVENDHEID

Het woord 'kunst' is in de afgelopen crisisjaren zo besmet geraakt met negatieve associaties (elitair, irrelevant) dat beleidsmakers de term zijn gaan vermijden. Geert Drion stelde op dit platform vast dat de term 'kunst' vrijwel verdwenen is uit het onderwijsbeleid. Het is vervangen door een wollig begrip als 'cultuureducatie'.

Daarbij verschuift ook de inhoud van het onderwijs steeds meer. Het belang van het leren over en met kunst en cultuur wordt ondergeschikt aan allerlei algemene leerdoelen als het vermogen tot innovatie, communicatie en andere sociale vaardigheden. Wanneer we het woord kunst op school uitbannen, beroven we het funderend onderwijs van een belangrijke, inhoudelijke kern.

Dit zou je ook kunnen zien als een van de gebreken van het oude CKV-programma. Het programma kende nauwelijks een stofomschrijving. Ook was onduidelijk wat de vereiste expertise van docenten was. Zo is er, vooral onder

LKCA Bezoekadres: Lange
Viestraat 365 3511 BK Utrecht
030 711 51 00 info@lkca.nl

>SCHRIJF OOK MEE

Cultureel Kapitaal

debat over cultuureducatie en cultuurparticipatie

>AUTEUR

Dr. Emiel Heijnen is lector Kunsteducatie bij de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten en docent bij de Breitner Academie en de master Kunsteducatie van dezelfde hogeschool.

>GERELATEERD

Goed cultuuronderwijs leert omgaan met meerduidigheid. En dat is precies wat Europa nodig heeft

Jan Jaap Knol >

Een mooie taak voor beleidsambtenaren: neem de taal- en cultuurvakken serieus
Bea Ros >

Als ik later groot ben, word ik... kunstenschapper of technosigner
Emiel Heijnen en Talita Groenendijk >

Wees objectief en feitelijk over erfgoed, niet trots of beschaamd
Michiel de Wit >

Laat ook leerlingen in het

leerlingen, een sfeer van vrijblijvendheid rond CKV ontstaan.

KUNST ALS VERTREK PUNT

De vernieuwingscommissie geeft CKV een nieuw hart. Meer dan in het oude programma is CKV nu geworteld in kunst. Kunst fungeert daarbij niet als een statisch, strak gedefinieerd domein, maar als een vertrekpunt van waaruit je de wereld om je heen beschouwt.

Dit sluit aan bij de opvattingen van kunsteducatoren als Anderson en Adams. Zij stellen dat leerlingen bij het bestuderen van (hedendaagse) kunst niet alleen iets leren over de kunsten, maar ook over actuele sociale, ethische en politieke thema's. Met inhoudelijke thema's als 'amusement en engagement', 'individueel en coöperatief' en 'traditie en innovatie' wordt het nieuwe CKV nadrukkelijk in een breed sociaal-cultureel kader geplaatst. Niet alleen de vorm en inhoud van de kunsten staan centraal, maar ook haar sociale functies en betekenis voor deelnemers, toeschouwers en gebruikers.

Daarnaast krijgt CKV ook een grotere onderzoekscomponent. Leerlingen worden uitgedaagd om artistieke processen in hun omgeving nader te onderzoeken. Dit gebeurt al op veel scholen met een innovatief kunstcurriculum. In mijn proefschrift *Remixing the Art Curriculum* staan voorbeelden van lesprogramma's waarin jongeren documentaires maken over buurtbewoners met bijzondere hobby's of waarin ze kritische analyses maken van stereotypen in videoclipps.

HOEVEEL KUNST IS HET?

Het doel van CKV is leerlingen te laten ervaren dat kunst een dynamisch domein is waaraan ze zelf veel invulling en betekenis kunnen geven. In die zin sluit het nieuwe CKV-programma aan bij de uitgangspunten van kunsttheoreticus Stephen Wright. Hij oppert dat we kunst niet moeten zien als een binair systeem (is het kunst of niet?) maar als een glijdende schaal (hoeveel kunst is het?). Wright's benadering is pedagogisch interessant omdat het jongeren aanspoort om relaties te leggen tussen kunst en het alledaagse leven.

Kunst is iets dat je overal om je heen kunt ontdekken en vraagt om een open en onderzoekende houding. Ik hoop van ganser harte dat de Kamer in deze gedachte kunst weer durft te omarmen als vitaal en relevant onderdeel van onze samenleving - dus ook van het onderwijs.

Emiel Heijnen is docent en onderzoeker bij de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten. Hij is lid van de commissie die het nieuwe examenprogramma voor CKV havo/vwo ontwikkelde. Op 17 september promoveert hij op zijn proefschrift *Remixing the Art Curriculum* bij de Radboud Universiteit Nijmegen.

*Nussbaum, M. (2010), p. 2. *Not for profit: Why democracy needs the humanities*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

- Adams, J. (2012). *Risky choices: The dilemmas of introducing contemporary art practices into schools*. *British Journal of Sociology of Education*, 31(6), 683-701.

doi:10.1080/01425692.2010.515110

- Anderson, T. (2003). *Art education for life*. *International Journal of Art & Design Education*, 22(1), 58-66. doi:10.1111/1468-5949.00339

- Wright, S. (2012). [Exit Strategies](#), presented at the meeting of the Former West, Utrecht, The Netherlands.

Foto: Conflictkitchen. Conflictkitchen is een kunstproject waarbij restaurants alleen eten serveren uit landen waarmee de Verenigde Staten in conflict zijn.

Lees ook:

[Eindadvies vernieuwingscommissie CKV](#)

[Mag kunsteducatie weer een beleidsterm worden, alstublieft?](#) van Geert Drion

[Beleid cultuureducatie veel te vrijblijvend](#) van Jacques Monasch en Geert Drion

praktijkonderwijs hun talenten ontdekken
Melissa de Vreede >

> MEER OPINIE

Weg met het rode pluche! Met een locatievoorstelling bereik je nieuw publiek
Dirk Bruinsma >

Nu door met cultuurparticipatie!
Sanne Scholten >

Kwaliteit is het enige legitieme criterium van subsidie voor kunst
Daniela Hooghiemstra >

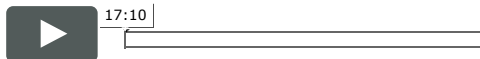
Wij zetten vaart achter inclusiviteit
Doreen Boonekamp, Birgit Donker, André van Es, Syb Groeneveld, Jan Jaap Knol, Tiziano Perez, Henriëtte Post >

Gaat jouw kunstproject het welzijn van patiënten bevorderen?
Maaïke Slierings >

**Kunst in de Klas! Antoine Gerrits,
voorzitter Vernieuwingscommissie
CKV - Actuele ontwikkelingen rond
het CKV onderwijs**

from KNAW

Antoine Gerrits (LKCA), voorzitter Vernieuwingscommissie CKV, sprak tijdens het symposium Kunst in de Klas!

Klik hier voor meer [informatie over CKV](#) van het LKCA